

ART

УДК 78.071.2 (788.41)

СТАНОВЛЕННЯ ОДЕСЬКОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ ВАЛТОРНИ НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В. І. БОНДАРЧУКА

Резнік Олена Сергіївна,
доктор філософії, доцент кафедри мистецької освіти
Філінський Артем Едуардович,
магістрант
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

Анотація: Стаття присвячена творчій постаті провідного валторніста Одеської національної музичної академії ім. А. В. Нежданової – Володимира Івановича Бондарчука. Виклад основного матеріалу статті базується на головних сферах творчої діяльності В. І. Бондарчука, як-от: життєвий шлях, сольна та оркестрова виконавська діяльність, плідні результати педагогічної праці, видання навчально-методичного посібника та збірників нотної літератури як для сольного, так й ансамблевого виконання валторністів, узагальнені підсумки творчої діяльності.

Ключові слова: валторна, соліст оркестру, консерваторія, виконавська та педагогічна діяльність, концертмейстер групи валторн, диригент, учні-переможці виконавських конкурсів, упорядник збірників.

В світовій музичній культурі другої половини ХХ – початку ХХІ століть відбувся активний розвиток валторнового мистецтва, який був зумовлений наступними чинниками: накопиченням практичного досвіду, збагаченням репертуару і науково-методичної думки. Кожне покоління виконавців, педагогів, композиторів, майстрів із конструювання здійснювали свій внесок у

розвиток валторнового мистецтва, збагачуючи його новими ідеями, теоретичними і практичними досягненнями. Базуючись на попередніх досягненнях валторнового мистецтва, були створені умови для виховання нової генерації сучасних валторністів.

Українська школа валторнового мистецтва, як самобутнє творче явище, й досі є маловивченою сферою музикознавства. Дослідженням цієї проблеми займався Є. Чуріков, який виявляючи феномен валторнового мистецтва, відзначає різні між собою традиції валторнового виконавства в аспекті європейської, американської, російської та української виконавських шкіл [1, с. 227]. Характеризуючи відмінні особливості української валторнової школи, Є. Чуріков зазначає: «Валторнова школа України відзначається оригінальністю та унікальністю звучання інструмента; має свою методику навчання, що забезпечена власним методичним матеріалом; має певну групу послідовників, які неодноразово підтверджували свою ефективність високими досягненнями на міжнародних конкурсах. Істотна відмінність української валторнової школи від інших шкіл – це художня їх домінанта. Якщо в американській та європейській школі головним завданням виховання валторніста є техніка гри, яка забезпечує його необхідними знаннями, уміннями та навичками для втілення музично-художнього образу виконуваних творів, то українська школа навпаки – має завдання виховати не ремісника, а художника здатного до творчого самовираження» [1, с. 230]. Висвітлюючи постаті українських валторністів Л. Андрєєва, В. Бабенка, С. Госачинського, П. Грушовенка, В. Дмитрова, П. Євстигнєєва, В. Марухна, В. Пилипчака, С. Станіславського, П. Чурікова, М. Юрченка, В. Яблонського, які на думку Є. Чурікова розвивали валторнову школу і надали їй високого професійного рівня, дослідник зовсім не приділяє уваги особистості В. І. Бондарчука.

Тож метою статті визначено дослідження творчої діяльності В. І. Бондарчука як засновника одеської професійної валторнової школи.

Володимир Іванович Бондарчук народився 24 березня 1947 року в селі Зороків Черняхівського району Житомирської області. В 1961 році після

закінчення Зороківської восьмирічної школи вступає до Житомирського культосвітнього училища. Протягом чотирьох років (1961-1965) опановує мистецтво гри на валторні в класі викладача Зої Анатоліївни Прокудіної. Придбавши перші професійні навички виконавської гри валторніста розпочинає трудову діяльність артистом оркестру Житомирського музично-драматичного театру (1965-1967). У період 1967-1972 рр. здобуває вищу освіту в Одеській консерваторії (клас викладача О. М. Березняка) та підвищує свій виконавський рівень у якості соліста оркестру в Одеському театрі музичної комедії (1967-1968), Одеському оперному театрі (1969-1970), філармонійному оркестрі м. Одеси (1970-1971).

Володимир Іванович Бондарчук

Починаючи з 1970-х рр. поєднує виконавську та педагогічну діяльність. Набутий досвід сольної виконавської діяльності зумовив виконання функцій концертмейстера групи валторн симфонічного оркестру Дніпропетровської обласної філармонії (1971-1974) та Національного одеського філармонійного оркестру (1974-2011). У якості оркестранта Національного одеського філармонійного оркестру має виступи в кращих залах Європи та світу: Карнегі-Холл (Нью-Йорк), Мюзік-Феррайн (Відень), Мессік-Холл (Торонто), Барбі-Холл та Альберт-Холл (Лондон).

Як соліст-валторніст Національного одеського філармонійного оркестру у

своєму виконавсько-творчому доробку має перелік таких виконаних творів: Р. Глієр «Концерт для голосу в перекладі для валторни»; В. Моцарт «Концерт № 2, «Концерт № 3», «Симфонія для 4 духових і симфонічного оркестру»; Л. Колодуб «Концерт для валторни і симфонічного оркестру», Р. Шуман «Концертштюк для 4 валторн і симфонічного оркестру», К. Сен-Санс «Романс».

Виконання вищевказаних творів зумовило творчу співпрацю з видатними диригентами Г. Гоцїрїдзе, Є. Шестаковим, В. Бліновим, І. Шавруком, Н. Пономарчуком, М. Турчинським.

Педагогічну діяльність розпочав у 1979 році на кафедрі духових та ударних інструментів Одеської консерваторії. Високий професійний виконавський рівень В. І. Бондарчука завжди мав відображення на виконавському рівні його учнів, які неодноразово ставали переможцями Національних та Міжнародних конкурсів виконавців на мідних духових інструментах: К. Горелов, О. Магльований, В. Апостол, І. Петриченко, Хань Сюй, Б. Карпенко, М. Чорпіта, М. Волошин, О. Піта, О. Мельниченко, Д. Таран, С. Кузьменко, Ю. Шевченко, О. Горбатюк, А. Магльована, В. Зайвій, А. Клетченко.

***В. І. Бондарчук зі студентами-випускниками класу валторни:
М. Чорпітою, Д. Тараном та В. Апостолом.***

Як творча талановита людина В. І. Бондарчук прагнув поділитися своїм досвідом для майбутніх творчих нащадків. З огляду на зазначене бажання за упорядкуванням В. І. Бондарчука було видано: навчальний посібник для вищих навчальних закладів «Комплексні вправи для самостійних занять на валторні» з грифом Міністерства культури та туризму України, збірник «Ансамблі для валторни», збірник «Твори сучасних авторів для валторни соло».

Невтомна і самовіддана праця українського валторніста за всім сферами його творчої діяльності завжди знаходила відгук у керівництва, про що свідчать наступні нагороди: медаль «За заслуги перед Одесою» (2005), Почесна грамота Кабінету Міністрів України (2006), Почесна відзнака «Знак пошани» (2007), Почесна грамота Одеської державної музичної академії імені А. В. Нежданової (2007), Почесна грамота Міністерства культури та туризму України (2007), Почесна грамота Міністерства культури України (2012).

Указом Президента України від 9.11.2018 року № 362 за значний особистий внесок у розвиток національної культури і мистецтва, вагомі творчі здобутки та високу професійну майстерність В. І. Бондарчуку було присвоєно почесне звання Народний артист України.

Виходячи із дослідження української школи валторнового мистецтва в аспекті творчої діяльності В. І. Бондарчука, можна зробити низку висновків. Сучасні дослідники феномену валторнового мистецтва розрізняють чотири виконавські валторнові школи: європейську, американську, російську та українську. Домінантою української валторнової школи встановлено виховання художника здатного до творчого самовираження. Яскравим представником української валторнової школи визначено В. І. Бондарчука, виконавсько-педагогічна діяльність якого ґрунтується на певних ознаках. Високий рівень виконавської майстерності, об'єднаний спільністю творчих технологічних принципів і художньої манери виконання й наслідувані методи його стилю виконавства і навчання групою учнів-музикантів-педагогів надає змогу стверджувати про заснування В. І. Бондарчуком одеської професійної школи валторни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Чуріков Є. С. Феномен валторнового виконавства. *Київське музикознавство* : зб. статей. Вип. 57: Культурологія та мистецтвознавство. Київ, 2018. С. 225-231.
2. Чуріков Є. С. Еволюція виконавської техніки валторністів: історіографія питання. *Вісник Львівської національної академії мистецтв* : збірник наукових праць. Вип. 36. Львів : Вид-во ЛНАМ, 2018. С. 361-369.
3. Чуріков Є. С. Еволюція виконавської техніки в контексті розвитку валторнового мистецтва) : дис. ... докт. філософії : 025. Музичне мистецтво. Старобільськ, 2021. 257 с.
4. Пісоцький Л. Натуральна валторна: історія створення, особливості та виконавська практика. *Мистецька освіта та естетичне виховання молоді* : збір. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (21-22 квітня 2022 р.). Частина I. Полтава : Навчально-науковий інститут культури і мистецтв. Видавничий відділ ПУЕТ. 2022. С. 53-56.
5. Самойленко О. І. Бондарчук Володимир Іванович // *Енциклопедія Сучасної України* : енциклопедія [електронна версія] / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2019. Т. 3. URL: <https://esu.com.ua/article-36989>
6. Беленов Л. Д. Валторна : Монографія. М.: Российская академия музыки имени Гнесиных, 2004. 320 с.